

- Subiect:** Opinie juridică asupra proiectului de lege nr. 443 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal, Codul de procedură penală, Codul contravențional).
- Adresată:** Ministerului Justiției, persoane de contact Vladislav Cîrlan și Octavian Tighineanu; Email: vladislav.cirlan@justice.gov.md și octavian.tighineanu@justice.gov.md.
Copie: public.consult@justice.gov.md și secretariat@justice.gov.md
- Prezentată de:** Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM, www.crjm.org), persoană de contact: Daniel GOINIC (daniel.goinic@crjm.org); Vladislav Gribincea (vladislav.gribincea@crjm.org)
- Data:** 13 noiembrie 2017

Expediată prin email (format word și PDF)

Opinia juridică este prezentată în contextul consultării publice a proiectului pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal, Codul de procedură penală, Codul contravențional etc.), în continuare proiectul de lege nr. 443. Proiectul își propune îmbunătățirea substanțială a climatului investițional, atragerea investițiilor străine și reducerea presiunii asupra mediului de afaceri din partea instituțiilor de forță.

Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) salută unele propuneri din proiectul nr.443. Apreciem în special modificările propuse referitor la interzicerea efectuării perchezițiilor, precum și referitor la decriminalizarea unor fapte. Acest document vine cu propunerea de îmbunătățire a proiectului.

Proiectul propune mai multe modificări ale cadrului legislativ. Totuși, noi am vrea să ne referim doar la patru schimbări majore propuse:

- a. Noul temei de liberare de răspundere penală
- b. Noul temei de suspendare a executării pedepsei cu închisoarea
- c. Imposibilitatea aplicării arestării preventive pentru anumite tipuri de infracțiuni
- d. Schimbarea competenței de investigare a unor infracțiuni

Proiectul merită o atenție mai minuțioasă. CRJM recomandă consultarea pe larg a proiectului de lege cu reprezentanții sistemului judiciar, financiar-bancar, mediul de afaceri și academic.

a. Noul temei de liberare de răspundere penală

Proiectul propune un nou temei pentru liberarea de răspundere penală, care se va aplica pentru 48 de infracțiuni (185¹-185², 238-242² (inclusiv infracțiunile din domeniul creditării și administrării bancare (art. 238-240)), 244-246² (inclusiv infracțiunile ce țin de piața valorilor mobiliare, titlurile de valoare, încălcarea drepturilor acționarilor și a concurenței (art. 245-246¹)), 250¹-257, 259-261¹ (inclusiv accesul

ilegal la informația computerizată și interceptarea ilegală a unei transmisii de date informatice (art. 259 și 260¹) din Codul Penal). Liberarea se va aplica dacă infracțiunea a fost comisă pentru prima dată, persoana a reparat prejudiciul și a achitat în bugetul de stat dublul maximumului amenzii prevăzute de Codul penal pentru infracțiunea respectivă.

Noi putem accepta introducerea unor măsuri de relaxare penală în cazul unor abateri care nu prezintă un pericol social sporit și dacă acest fapt este temeinic justificat. Cu toate acestea, considerăm cu fermitate că astfel de măsuri nu pot fi aplicate față de:

- a. infracțiunile cu un potențial pericol sporit pentru societate;
- b. infracțiunile comise în urma unor scheme infracționale complexe;
- c. prevederile care pot crea tratament diferențiat a infracțiunilor similare; sau dacă
- d. mecanismul introdus poate fi folosit pentru perpetuarea fenomenului infracțional.

Având în vedere delapidările care au avut loc în ultimii ani în sistemul bancar și a fraudelor din sistemul de asigurări, proiectul în versiunea propusă riscă să reducă considerabil eforturile autorităților de investigare a acestora. **Recomandăm cu fermitate excluderea din lista infracțiunilor cărora le poate fi aplicat noul temei de liberare de pedeapsă a celor:**

1. legate de activitatea de creditare sau de acordare a despăgubirii de asigurare - art. 238-239;
2. legate de gestiunea sau supravegherea băncilor – art. 239¹- 240;
3. cele ce țin de manipulările cu valorile mobiliare - art. 245 – 245³;
4. săvârșite pe piața financiară bancară sau nebanară – art. 245⁵- 245⁶;
5. în sfera concurenței - art. 246-246¹;
6. ce încalcă confidențialitatea/integritatea datelor și a sistemelor informatice – art. 259, 260¹ – 260³; 261¹.

Infracțiunile din p. 1-2 de mai sus sunt de un pericol enorm, chiar dacă sunt comise și o singură dată. Mai mult, introducerea acestora acum va îngreuna serios investigarea adecvată a fraudei bancare. Liberarea de răspundere penală a persoanelor implicate în creditarea frauduloasă, administrarea deficientă a băncii, etc, înseamnă în termeni concreți că **persoanele vinovate de fraude bancare nu vor fi sancționate penal dacă vor plăti o sumă de bani în bugetul de stat. O astfel de consecință pentru fapta comisă este totalmente inacceptabilă, având în vedere repercusiunile fraudei bancare.** Mai mult, aplicarea liberării față de art. 239² și 245⁵ Cod penal de fapt încurajează obstrucționarea investigării fraudei bancare și a posibilității BNM de a interveni.

Un stat care a fost victima unei fraude bancare imense, ca în cazul Republicii Moldova, ar trebui, din contra, să înăsprească sancțiunile pentru astfel de abateri. Prin prisma proiectului respectiv se creează condiții propice pentru eliberarea de răspundere penală sau suspendarea condiționată a executării pedepsei aplicate pentru unii actori implicați în fraudă bancară.

În ceea ce privește infracțiunile de la p. 3-5, acestea sunt abateri care pot avea consecințe economice majore. Ele sunt comise cu intenție, pe o perioadă lungă de timp și doar în urma unei planificări minuțioase. Proiectul nu justifică în niciun fel de ce aceste infracțiuni ar trebui să cadă sub incidența liberării de răspundere penală. Având în vedere modul cum aceste infracțiuni sunt comise și fenomenul răspândit al acestor abateri, inclusiv de preluare prin scheme raider a afacerilor, nu justifică liberarea de răspundere în baza noului temei. **Este inacceptabil ca o persoană care a manipulat cu valorile mobiliare, a comis abuzuri la emiterea acestora sau a încălcat regulile de ținere a registrelor mobiliare să scape de răspundere penală** prin plata unei amenzi, după cum acest fapt nu se justifică nici în privința celor care limitează concurența.

În ceea ce privește infracțiunile de la p. 6, statul nu poate încuraja accesul ilegal la informația computerizată sau interceptarea ilegală/alterarea a datelor informatice. De altfel, aceste infracțiuni nu țin de domeniul celor economice (iar titlul art. 60¹ menționează doar infracțiunile economice) și nu înțelegem de ce ele ar trebui să beneficieze de un tratament diferențiat. Din contra, având în vedere informațiile private care apar pe internet periodic, se impune înăsprirea sancțiunilor pentru astfel de fapte, și nu introducerea unor privilegii în legislația penală. Mai mult, acestea se săvârșesc nu de reprezentanții mediului de afaceri, ci de subiecți care au cunoștințe și abilități speciale de utilizare a sistemelor informatice, iar cei din mediul de afaceri, în majoritatea cazurilor, devin victimele acestor infracțiuni.

Faptul că proiectul prevede că liberarea de pedeapsă se va aplica față de persoanele care au comis infracțiunea pentru prima oară nu afectează cu nimic comentariile de mai sus, având în vedere pericolul social al faptei, precum și că multe din aceste infracțiuni sunt comise în interesul persoanelor juridice. Acestea oricând pot găsi alte persoane fizice care să comite infracțiunea, fie chiar poate fi creată o altă persoană juridică care să comită o altă infracțiune similară.

Pe de altă parte, **acest proiect va produce efecte discriminatorii**. De exemplu, dacă recomandările noastre nu vor fi acceptate, se va crea situația în care dobândirea prin înșelăciune a unui împrumut dintr-o bancă (art. 238 Cod penal) va cade sub incidența liberalizării de răspundere, iar înșelăciunea unei persoane fizice (art. 190 Cod penal) și deposedarea de bani - nu.

Reiterăm aici că în acest caz **nu vorbim de un act de amnistie, fără efect pentru infracțiunile viitoare. Este completat codul penal, iar această prevedere ca produce efecte perpetuu**. Orice persoana va putea pretinde liberarea de răspundere penală atât pentru infracțiunile deja comise, cât și pentru infracțiunile pe care le va comite în viitor. Recomandăm ca această inițiativă să fie tratată cu o mai mare atenție.

b. Noul temei de suspendare a executării pedepsei cu închisoarea

Proiectul propune suspendarea pedepsei cu închisoarea (modificare art. 90 Cod penal) pentru persoanele care au comis infracțiunile de mai sus și alte câteva infracțiuni (art. 183 (protecția muncii) și 223-237 Cod penal (infracțiunile ecologice)), cu condiția că a fost recunoscută vinovăția, a fost înlăturată încălcarea admisă, a fost reparat prejudiciul și a fost plătit în bugetul de stat o sumă egală cu suma prejudiciului material cauzat. **Condițiile propuse de proiect pentru liberarea de răspundere penală sunt aceleași. În asemenea circumstanțe, nu este clar cum poate fi aplicată suspendarea executării pedepsei cu închisoarea, când persoana trebuie să fie liberată de orice răspundere penală.** Proiectul trebuie clarificat în această parte.

c. Imposibilitatea aplicării arestării preventive pentru anumite tipuri de infracțiuni

Proiectul propune imposibilitatea aplicării arestării preventive pentru infracțiunile pentru care legea prevede o pedeapsă mai mică de 5 ani de închisoare (acum, plafonul este de un an). Deși o astfel de măsură oferă o protecție mai mare împotriva ingerinței în dreptul la libertate, ea se poate adevăra a fi excesivă. **Propunem o analiză mai minuțioasă a acestui aspect, verificând toate componentele de infracțiune posibile în vederea excluderii situației în care arestarea să fie potențial justificată, însă imposibil de aplicat în practică din cauza modificării propuse.**

CRJM recunoaște că în Republica Moldova există probleme serioase în ceea ce privește respectarea dreptului la libertate, în principal din cauza aplicării excesive a arestării preventive. Totuși, această problemă nu poate fi soluționată prin o schimbare în lege. În 2016, Codul de procedură penală a fost deja modificat în ceea ce privește arestarea preventivă, însă impactul acestor modificări se lasă încă așteptat. Judecătorii și procurorii ar trebui să asigure o aplicare adecvată a legii. Asta este soluția pentru problemă.

Proiectul pleacă de la conceptul că trebuie creat un mediu propice pentru afaceri. Cu toate acestea nu credem că este rațional ca să trecem cu vederea arestarea nejustificată a persoanelor care nu sunt din mediul de afaceri. Recomandăm efectuarea unei analize minuțioase în vederea stabilirii cauzelor și excluderii arestărilor nejustificate, indiferent cine este persoana arestată.

Cu toate acestea, considerăm că legea nu ar trebui să împiedice aplicarea arestului, atunci când acest lucru se impune. Am observat că proiectul de lege a redus la 5 ani sancțiunile maxime în cazul multor infracțiuni economice și informatice. Nu putem fi de acord cu această abordare, fiindcă **nu putem înțelege de ce un dobânditor fraudulos de credite (art. 238), o persoană care a utilizat contrar destinației a mijloacelor de împrumuturi interne sau din fondurile externe (art.240), un contrabandist (art.248), sau chiar un hacker (art. 260², 260⁶) să nu poată fi arestat, dacă există probe că persoana intenționează să se eschiveze de la urmărirea penală.**

Am putea totuși fi de acord de a reveni de textul existent în art. 176 Cod de procedură penală până în anul 2016, prin care arestarea nu putea fi aplică infracțiunilor pentru care legea penală prevede o pedeapsă mai mică de 2 ani de închisoare.

d. Schimbarea competenței de investigare a unor infracțiuni

Proiectul prevede mai multe inovații în acest sens, printre care:

- a. introducerea dreptului Procuraturii anticorupție de a delega CNA efectuarea unor acțiuni de urmărire penală (art. 269 CPP);
- b. mărirea numărului de infracțiuni date în competența exclusivă a procurorilor;
- c. mărirea numărului de infracțiuni date în competența Procuraturii Anticorupție.

În ceea ce privește introducerea dreptului Procuraturii Anticorupție de a delega CNA efectuarea unor acțiuni de urmărire penală (art. 269 CPP), **nu credem această inițiativă este una reușită.** Procurorii anticorupție ar trebui să aibă proprii ofițeri de urmărire penală și de investigații, suficienți pentru a face față volumului de lucru. Prin această modificare de facto creează premise pentru ca procurorii anticorupție să recurgă mereu la serviciile CNA, fără a-și completa statele de personal. Reamintim că această problemă există chiar și după 18 luni de la adoptarea noii Legi cu privire la procuratură. În schimb **propunem că o prevedere similară să fie introdusă la art. 270 CPP, pentru a oferi procurorilor din procuraturile obișnuite (unde nu există ofițeri de urmărire penală) de a face astfel de indicații ofițerilor de urmărire penală.**

În ceea ce privește mărirea numărului de infracțiuni date în competența exclusivă a procurorilor, infracțiunile noi sunt încălcarea regulilor de protecția a muncii (art. 183 Cod penal), infracțiunile de țin de protecția proprietății intelectuale și de autor (art. 185¹-185³), infracțiunile ecologice și economice, cu excepția spălării banilor (art. 223-254), înșelarea clienților (art. 255), executarea necalitativă a construcțiilor și în încălcarea regulilor de reparație a locuințelor (art. 257 și 258) - Nota informativă nu justifică în niciun fel această schimbare. **Ni se pare o propunere foarte periculoasă, având în vedere că noua Lege cu privire la procuratură a plecat de la conceptul invers – de a reduce din competențele**

exclusive ale procurorilor de a investiga anumite categorii de cauze. Aceasta va spori enorm volumul de muncă al procurorilor, în detrimentul calității. Mai mult, ne pare straniu că procurorii ar trebui în mod exclusiv să efectueze urmărirea penală în cazurile de înșelare a clienților, calitatea construcțiilor, sau calitatea reparației în construcții.

Proiectul mai propune ca numărul infracțiunilor date în competența Procuraturii Anticorupție să crească. Astfel, în competența este ca intra și falsul în documentele contabile (art. 335¹ Cod penal). Nu vedem niciun motiv pentru această inițiativă. Această infracțiune este de o importanță prea mică pentru a fi în competența exclusivă a Procuraturii Anticorupție.

Proiectul propune ca în competența Procuraturii Anticorupție să fie date toate cauzele de corupție, inclusiv mica corupție (art. 270¹ se expune în o nouă redacție). Acest fapt este revoltător. Una din principalele schimbări în reforma procuraturii a fost anume delimitarea corupției mici de marea corupție. Proiectul exclude această distincție și pune în sarcina Procuraturii Anticorupție efectuarea urmării penale în toate cazurile prevăzute de art.181¹, 181², 242¹, 242², 324–329, 332–335¹ Cod penal. **Acest fapt este conceptului urmat la reformarea procuraturii și de facto sufocă procurorii anticorupție cu cauze de mică corupție.**

Cu toate acestea, **art. 270¹ CPP trebuie ajustat deoarece generează interpretări confuze în practică.** Acum, toate delapidările și escrocheriile de proporții comise cu folosirea situației de serviciu, chiar dacă sunt comise de un director de întreprindere privată, sunt expediate de procurori pentru examinare la Procuratura Anticorupție. Acest lucru este absurd. Intenția inițială a fost că, doar dacă escrocheria sau delapidarea este comisă de funcționari publici, cauza fie de competența procurorilor anticorupție. Propunem clarificarea în acest sens a art. 270¹ alin. 1 p. 2 CPP.

Pentru orice clarificări suplimentare, vă rugăm să ne contactați.

**Vladislav Gribincea,
Președinte**

Tabelul cu propunerile punctuale este anexat.

Comentarii punctuale:

	Textul propus de Ministerul Justiției în proiectul de lege sau textul actual din legislația relevantă	Modificări propuse de CRJM (formulările în legătură cu care se propune eliminarea au fost tăiate cu o linie, iar textul care se propune a fi adăugat este subliniat)	Argumente
Art. I. – Articolul 75 ¹ din Legea nr. 548-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 56–57, art. 624), cu modificările ulterioare, se completează cu alineatele (11) – (13) după cum urmează:			
1.	Articolul 75¹ din Legea nr. 548-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 56–57, art. 624), cu modificările ulterioare, se completează cu alineatele (11) – (13) după cum urmează:	Articolul 75¹ din Legea nr. 548-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 56–57, art. 624), cu modificările ulterioare, se completează cu alineatele (12) – (14) după cum urmează	Presupunem că este o eroare tehnică la elaborarea proiectului, or, Legea nr.548-XIII din 21 iulie 1995 la art.75 ¹ deja prevede alineatul (11).
Art. V. – Codul Penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 72-74, art. 195), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:			
2.	1. Articolul 53 se completează cu litera h) cu următorul cuprins: "h) repararea prejudiciului în termenul stabilit de organul de control de stat al activității de întreprinzător sau un alt organ competent în controlul respectării prevederilor legislației din domeniu și achitarea la bugetul de stat a unei sume egală cu valoarea prejudiciului material cauzat, dar nu mai mică, decât dublul limitei maxime a amenzii prevăzute de sancțiunea articolului corespunzător din partea specială în cazul săvârșirii pentru prima oară a unei infracțiuni economice".	1. Propunem modificarea litera h) după cum urmează: "h) repararea prejudiciului în termenul stabilit de organul de control de stat al activității de întreprinzător sau un alt organ competent în controlul respectării prevederilor legislației din domeniu și achitarea la bugetul de stat a unei sume egală cu valoarea prejudiciului material cauzat, dar nu mai mică, decât dublul limitei maxime a amenzii prevăzute de sancțiunea articolului corespunzător din partea specială în cazul săvârșirii pentru prima oară a unei infracțiuni prevăzute la art. 185¹-185², 241-244¹, 245¹, 245⁷-245¹²,	Noțiunea de infracțiuni economice este una prea largă, care presupune toate actele ilicite prevăzute la Capitolul XI al Codului Penal. Cu alte cuvinte, sunt incluse infracțiunile legate de activitatea de creditare, de împrumut sau de obținere/acordare a despăgubirii /indemnizației, de asigurare legate de gestiunea sau supravegherea băncii, săvârșite pe piața financiară bancară sau nebanară etc. Mai mult decât atât, mecanismul instituit la art.53 lit.h este mai mic în coraport cu cel propus la art.60 ¹ (care este temeiul de punere în aplicare a liberării de răspundere penală), căci în varianta propusă, ultimul prevede inclusiv și infracțiunile informatice și în domeniul telecomunicațiilor. Acești factori exced scopului proiectului, dar și nu rezistă logicii juridice. Infracțiunile date sunt de un pericol enorm, chiar dacă sunt comise și o singură dată. Mai mult, introducerea acestora acum

		<u>246²-257, 260, 260⁴-261 a prezentului Cod</u> ”.	va îngreuna serios investigarea adecvată a fraudei bancare. Liberarea de răspundere penală a persoanelor implicate în creditarea frauduloasă, administrarea deficientă a băncii, etc, înseamnă în termeni concreți că persoanele vinovate de fraude bancare nu vor fi sancționate penal dacă vor plăti o sumă de bani în bugetul de stat. O astfel de consecință pentru fapta comisă este totalmente inacceptabilă, având în vedere repercusiunile fraudei bancare. Mai mult, aplicarea liberării față de art. 239 ² și 245 ⁵ Cod penal de fapt încurajează obstrucționarea investigării fraudei bancare și a posibilității BNM de a interveni. Un stat care a fost victima unei fraude bancare imense, ca în cazul Republicii Moldova, ar trebui, din contra, să înăsprească sancțiunile pentru astfel de abateri. Prin prisma proiectului respectiv se creează condiții propice pentru eliberarea de răspundere penală sau suspendarea condiționată a executării pedepsei aplicate pentru unii actori implicați în fraudă bancară. În ceea ce privește infracțiunile prevăzute la art.245-245 ³ ; 245 ⁵ -245 ⁶ , 246-246 ¹ , acestea sunt abateri care pot avea consecințe economice majore. Ele sunt comise cu intenție, pe o perioadă lungă de timp și doar în urma unei planificări minuțioase. Proiectul nu justifică în niciun fel de ce aceste infracțiuni ar trebui să cadă sub incidența liberării de răspundere penală. Având în vedere modul cum aceste infracțiuni sunt comise și fenomenul răspândit al acestor abateri, inclusiv de preluare prin scheme raider a afacerilor, nu justifică liberarea de răspundere în baza noului temei. Este inacceptabil ca o persoană care a manipulat cu valorile mobiliare, a comis abuzuri le emiterea acestora sau a încălcat regulile de ținere a registrelor mobiliare să scape de răspundere penală prin plata
3.	2. Se completează cu articolul 60 ¹ cu următorul cuprins: „Articolul 60 ¹ . Liberarea de răspundere penală în cazul săvârșirii pentru prima oară a unei infracțiuni economice „(1) Persoana este liberată de răspundere penală în cazul săvârșirii unei infracțiuni prevăzute la articolele 185 ¹ -185 ² , 238-242 ² , 244- 246 ² , 250 ¹ -257, 259-261 ¹ ale prezentului Cod, dacă întrunește cumulativ următoarele condiții: a) infracțiunea a fost săvârșită pentru prima oară; b) persoana a înlăturat încălcările și a reparat prejudiciul în termenul stabilit de organul de control de stat al activității de întreprinzător sau un alt organ competent în controlul respectării prevederilor legislației din domeniu; c) a achitat la bugetul de stat o sumă egală cu valoarea prejudiciului material cauzat, dar nu mai mică, decât dublul limitei maxime a amenzii prevăzute de sancțiunea articolului corespunzător din partea specială. (2) Persoana este liberată de răspundere penală în condițiile alin. (1) doar dacă fapta	Propunem modificarea primei propoziții a articolului 60 ¹ alin. 1 din proiect, după cum urmează: „Articolul 60 ¹ . Liberarea de răspundere penală în cazul săvârșirii pentru prima oară a unei infracțiuni economice „(1) Persoana este liberată de răspundere penală în cazul săvârșirii unei infracțiuni prevăzute la art. <u>185¹-185², 241-244⁴, 245⁴, 245⁷-245¹², 246²-257, 260, 260⁴-261 a prezentului Cod</u> ”, dacă întrunește cumulativ următoarele condiții:”	

<p>nu a fost săvârșită prin aplicarea constrângerii psihice, fizice, nu s-a soldat cu cauzarea de prejudicii vieții și sănătății persoanei sau nu a fost săvârșită de un grup criminal organizat sau organizație criminală.”..”</p>		<p>unei amenzi, după cum acest fapt nu se justifică nici în privința celor care limitează concurența.</p> <p>În ceea ce privește infracțiunile prevăzute la 259, 260¹-260³, 261¹, statul nu poate încuraja accesul ilegal la informația computerizată sau interceptarea ilegală/alterarea a datelor informatice. De altfel, aceste infracțiuni nu țin de domeniul celor economice (iar titlul art. 60¹ menționează doar infracțiunile economice) și nu înțelegem de ce ele ar trebui să beneficieze de un tratament diferențiat. Din contra, având în vedere informațiile private care apar pe internet periodic, se impune înăsprirea sancțiunilor pentru astfel de fapte, și nu introducerea unor privilegii în legislația penală. Mai mult, acestea se săvârșesc nu de reprezentanții mediului de afaceri, ci de subiecți care au cunoștințe și abilități speciale de utilizare a sistemelor informatice, iar cei din mediul de afaceri, în majoritatea cazurilor, devin victimele acestor infracțiuni.</p> <p>Faptul că proiectul prevede că liberarea de pedeapsă se va aplica față de persoanele care au comis infracțiunea pentru prima oară nu afectează cu nimic comentariile de mai sus, având în vedere pericolul social al faptei, precum și că multe din aceste infracțiuni sunt comise în interesul persoanelor juridice. Acestea oricând pot găsi alte persoane fizice care să comită infracțiunea, fie chiar poate fi creată o altă persoană juridică care să comită o altă infracțiune similară.</p> <p>Pe de altă parte, acest proiect va produce efecte discriminatorii. De exemplu, dacă recomandările noastre nu vor fi acceptate, se va crea situația în care dobândirea prin înșelăciune a unui împrumut dintr-o bancă (art. 238 Cod penal) va cade sub incidența liberalizării de răspundere, iar</p>
---	--	--

		<p>înșelăciunea unei persoane fizice (art. 190 Cod penal) și depozitarea de bani - nu.</p> <p>Astfel, propunem enumerarea expresă a infracțiunilor care pot fi deduse liberării de răspundere penală, și în special majoritatea infracțiunilor săvârșite în sfera activității de întreprinzător și cele în domeniul societăților comerciale, precum și doar unele săvârșite pe piața financiar-bancară sau nebanară.</p> <p>În textul propus de autor, infracțiunile erau enumerate nu doar din domeniul economic, dar și domeniul informatic și telecomunicațiilor, contra drepturilor culturale ale cetățenilor, fapt menționat <i>supra</i>.</p> <p>Pericolul sporit al infracțiunilor legate de activitatea de creditare, de împrumut, de supraveghere bancară, de piața valorilor mobiliare etc. este condiționat de faptul că ele comportă adesea caracterul de fapte săvârșite în grup. Aceasta presupune antrenarea în activitatea infracțională a unor persoane fizice (uneori a unor cu funcții de răspundere, chemate să exercite funcții de administrare, control activităților date) și chiar persoane juridice. Chiar dacă majoritatea infracțiunilor în cauză – sunt infracțiuni materiale (adică se consideră consumate din momentul cauzării daunelor instituțiilor financiare) - săvârșirea respectivelor fapte ilicite se deosebește prin aplicarea unor metode și procedee complexe și greu detectabile. În cazul persoanei juridice ca subiect al infracțiunii, menționăm chiar despre inoportunitatea mecanismului de liberare de răspundere penală propus, or în condițiile art.63 CP, acestora li se pot aplica următoarele pedepse: amendă, privare de dreptul de a exercita o anumită activitate, lichidare, iar amenda în orice caz se aplică în calitate de pedeapsă principală</p>
--	--	--

		<p>Liberarea de răspundere penală pentru creditarea frauduloasă, administrarea deficientă a băncii, etc, înseamnă în termeni concreți că persoanele vinovate de fraude bancare nu vor fi sancționate penal dacă vor plăti o sumă de bani în bugetul de stat. O astfel de consecință pentru fapta comisă este totalmente inacceptabilă, având în vedere repercusiunile fraudei bancare</p> <p>Scopul urmărit prin proiect nu justifică eliberarea de răspundere pentru infracțiuni ca accesul ilegal la informația computerizată, interceptarea ilegală a unei transmisii de date informatice sau de exemplu, perturbarea funcționării sistemului informatic etc., fiindcă acestea se săvârșesc nu de reprezentanții mediului de afaceri, ci de subiecți care au cunoștințe și abilități speciale de utilizare a sistemelor informatice, iar cei din mediul de afaceri, în majoritatea cazurilor devin victimele acestor infracțiuni. În plus, infracțiunile date se disting prin recurgerea la diverse programe informatice (<i>software</i>) angajate de a accesa informații sau de a le modifica, șterge etc. sau în general de a perturba un canal întreg de telecomunicații. Subiectul va fi imposibil de depistat dacă a accesat date străine de pe un calculator, de pe mai multe sau dacă a realizat integral sau parțial latura obiectivă, de unul singur sau în mod concertat. Toate elemente date sunt definitorii pentru calificarea infracțiunii, iar dacă aceste modificări vor intra în vigoare – rezultatul va implica consecințe pentru organul de urmărire penală.</p> <p>Pe de altă parte, acest proiect va produce efecte discriminatorii. De exemplu, dacă recomandările noastre nu vor fi acceptate, se va crea situația în care dobândirea prin înșelăciune a unui împrumut dintr-o bancă (art. 238 Cod penal)</p>
--	--	--

Centrul de Resurse Juridice din Moldova

str. A. Șciusev 33, MD-2001 Chișinău, Republica Moldova

			<p>va cade sub incidența liberalizării de răspundere, iar înșelăciunea unei persoane fizice (art. 190 Cod penal) și deposedarea de bani - nu.</p> <p>Reiterăm aici că în acest caz nu vorbim de un act de amnistie, fără efect pentru infracțiunile viitoare. Este completat codul penal, iar această prevedere ca produce efecte perpetuu.</p> <p>Orice persoana va putea pretinde liberarea de răspundere penală atât pentru infracțiunile deja comise, cât și pentru infracțiunile pe care le va comite în viitor.</p> <p>Astfel, propunem excluderea termenului infracțiuni „economice”, fiindcă, în contextul mecanismului dat de liberare de răspundere penală, pot fi deduse nu doar acestea (în special unele infracțiuni săvârșite în sfera activității de întreprinzător și cele în domeniul societăților comerciale), dar și din domeniul informatic și telecomunicațiilor, contra drepturilor culturale ale cetățenilor etc</p>
4.	<p>4. La articolul 90: se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:</p> <p>„(1¹) În cazul în care persoana a săvârșit pentru prima oară o infracțiune prevăzută la articolele 183, 185¹ alin. (3), 185² alin. (7), 223-237, 238 alin. (1), 239, 240, 241¹ alin. (2), 242¹ alin. (2), 242² alin.(2), 244, 244¹, 245, 245¹. 245², 245³, 245⁴, 245⁵ alin. (2), 245⁶ alin. (2), 245⁷ alin. (2), 245⁸ alin. (2), 245⁹, 245¹⁰, 245¹¹, 246-247, 250¹, 251-253, 257 alin. (3)-(4), 259-261¹ a recunoscut vinovăția, a înlăturat încălcarea admisă, a reparat prejudiciul material cauzat și a plătit la bugetul de stat o sumă egală cu valoarea prejudiciului material cauzat, dar nu mai mică decât valoarea maximă a amenzii</p>	<p>Propunem excluderea acestor prevederi din proiect.</p>	<p>Un stat care a fost victima unei fraude bancare imense, ca în cazul Republicii Moldova, ar trebui din contra să își consolideze pozițiile în partea ce ține de condamnarea persoanelor vinovate, or, prin prisma proiectului respectiv se creează condiții propice pentru eliberarea de răspundere penală sau suspendarea condiționată a executării pedepsei aplicate pentru unii actori deja implicați în aceste activități ilicite.</p> <p>Proiectul propune suspendarea pedepsei cu închisoarea (modificare art. 90 Cod penal) pentru persoanele care au comis infracțiunile de mai sus și alte câteva infracțiuni (art. 183 (protecția muncii) și 223-237 Cod penal (infracțiunile ecologice)), cu condiția că a fost recunoscută vinovăția, a fost înlăturată încălcarea admisă, a fost reparat prejudiciul și a fost plătit în bugetul de stat o sumă egală cu suma prejudiciului material cauzat. Condițiile propuse de proiect pentru liberarea</p>

	<p>prevăzute de sancțiunea articolului corespunzător din partea specială, instanța de judecată aplicând pedepse în condițiile alin 1, va dispune suspendarea condiționată a executării pedepsei aplicate vinovatului.”</p>		<p>de răspundere penală sunt foarte similare. În asemenea circumstanțe, nu este clar cum poate fi aplicată suspendarea executării pedepsei cu închisoarea, când persoana trebuie să fie liberată de orice răspundere penală. Proiectul trebuie clarificat în această parte.</p> <p>De asemenea, textul propus sugerează că, în cazul infracțiunilor enumerate, judecătorul ar avea obligația de a suspenda pedeapsa cu închisoarea, ceea ce nu este așa. Aplicarea art. 90 a fost mereu un drept de discreție și nu o obligație a judecătorului.</p> <p>Având în vedere că majoritatea sancțiunilor aplicate pentru infracțiunile enumerate în proiect vor fi mai mici de 5 (pentru infracțiuni comise cu intenție) sau 7 ani (pentru infracțiuni comise din imprudență), art. 90 devine oricum aplicabil. Din acest motiv, nu vedem rostul alin. 1¹.</p>
5.	<p>5. La articolul 238: la sancțiunea alineatului (1) sintagma ”sau cu închisoare de la 2 până la 6 ani” se substituie cu sintagma ”sau cu închisoare de la 2 până la 5 ani”.</p> <p>6. La articolul 239: în sancțiunea alineatului (2) sintagma ”la 7 ani” se substituie cu sintagma ”la 5 ani”.</p> <p>7. La articolul 239¹: în sancțiunea alineatului (3) sintagma ”la 6 ani” se substituie cu sintagma ”la 5 ani”.</p> <p>15. La articolul 245: la sancțiunea alineatului (2) sintagma „ de la 1 la 6 ani” se substituie cu sintagma „ de la 1 la 5 ani”.</p> <p>16. La articolul 245¹: la sancțiunea alineatului (1) sintagma „până la 3 ani” se substituie cu sintagma „până la 1 an”;</p>	<p>Propunem excluderea acestor prevederi din proiect.</p>	<p>Aceste sunt niște schimbări minore la cenzul sancțiunii pentru comiterea infracțiunii, însă prin rezultat vor permite aplicarea mecanismului liberării de răspundere penală în general, în una din condițiile prevăzute la art.53 CP, și nu doar în cazul art.60¹ din proiect, fapt care este indezirabil. La fel având în vedere modul cum aceste infracțiuni sunt comise și fenomenul răspândit al acestor abateri, nu se justifică micșorarea sancțiunii penale.</p> <p>Toate aceste infracțiuni pot avea consecințe economice majore. Ele sunt comise cu intenție, pe o perioadă lungă de timp și doar în urma unei planificări minuțioase. Astfel, evidențiem că reducerea pedepselor privative de libertate în cazul acestor infracțiuni (<i>dobândirea creditului, împrumutului sau despăgubirii/indemnizației de asigurare prin înșelăciune; încălcarea regulilor de creditare, politicilor de acordare a împrumuturilor sau regulilor de acordare a despăgubirii/indemnizației de asigurare; gestiunea defectuoasă sau frauduloasă a băncii, a societății de investiții, a</i></p>

	<p>din sancțiunea alineatului (2) sintagma „de la 1 la 6 ani” se substituie cu sintagma „până la 5 ani”.</p> <p>17. La articolul 245²: din sancțiunea alineatului (3) sintagma „de la 1 la 6 ani” se substituie cu sintagma „de la 1 la 5 ani”.</p> <p>18. La articolul 245³: la sancțiunea alineatului (2) sintagma „ de la 1 la 6 ani” se substituie cu sintagma „ de la 1 la 5 ani”.</p> <p>20. La articolul 245⁵ : la sancțiunea alineatului (2) sintagma „ de la 1 la 6 ani” se substituie cu sintagma „ de la 1 la 5 ani”.</p>		<p><i>societății de asigurări; manipularea pe piața valorilor mobiliare; încălcarea legislației la ținerea registrului deținătorilor de valori mobiliare, utilizarea abuzivă a informațiilor privilegiate pe piața valorilor mobiliare; refuzul intenționat de a dezvălui și/sau prezenta informațiile prevăzute de legislația privind piața financiară nebancaară sau bancaară)</i> pentru Republica Moldova nu este oportună, reieșind din caracterul și gradul de pericol social al faptelor date, și posibilitatea neatragerii la răspundere penală sau dispunerii suspendării condiționate a executării pedepsei aplicate persoanelor implicate deja în delapidările bancare recente.</p> <p>Urmare a celor menționate, propunem excluderea acestor prevederi din proiect.</p>
6.	<p>9. Articolul 241¹ : din sancțiunea alineatului (1) sintagma ”sau cu închisoare de până la 3 ani” se exclude;</p> <p>în sancțiunea alineatului (2) sintagma „sau cu închisoare de la 2 până la 6 ani” se substituie cu sintagma ”sau cu închisoare de până la 1 an.”.</p> <p>10. Din sancțiunea articolului 242 sintagma ”sau cu închisoare de până la 3 ani” se exclude.</p> <p>11. La articolul 242¹: în sancțiunea alineatului (1) sintagma ”sau cu închisoare de la 1 la 3 ani” se exclude;</p> <p>în sancțiunea alineatului (2) sintagma ”sau cu închisoare de la 2 la 6 ani” se substituie cu sintagma ”sau cu închisoare până la 3 ani”.</p> <p>25. La articolul 253: din sancțiunea alineatului (1) sintagma ”sau cu închisoare</p>	<p>Propunem majorarea considerabilă a mării amenzii maxime.</p>	<p>Dacă pedeapsa cu închisoarea se exclude, atunci pedeapsa cu amenda urmează a fi majorată. Este totuși vorba în principal de activități economice, iar amenda prevăzută acum de lege ar putea să nu fie suficientă pentru a asigura efectul preventiv al legii penale. Acum pedeapsa cu închisoarea are menirea de a înlătura acest handicap.</p>

	de până la 3 ani, în ambele cazuri” se exclude; din sancțiunea alineatului (2) sintagma ”sau cu închisoare de până la 4 ani, în ambele cazuri” se exclude		
Art. V. – Art. VII. – Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.248–251, art.699), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:			
7	<p>2. Articolul 176: la alineatul (2), cuvintele „ pe un termen mai mare de un an” se substituie cu cuvintele „pe un termen mai mare de 5 ani”;</p> <p>se completează cu alineatul (2¹) cu următorul cuprins:</p> <p>„(2¹) Arestarea preventivă și arestarea la domiciliu nu se aplică în cazurile privind infracțiunile prevăzute la art. 224 alin. (3)-(4), art. 225, 226 alin. (3), art. 232 alin. (2), 238 alin. (2), art. 240 alin. (2)-(4), art. 248 alin. (3)-(5), art. 252 alin. (3) și (4), art. 257 alin. (4), art. 260³ alin. (2), 260⁴ alin. (2), 260⁶ alin. (2) din Codul penal, dacă fapta nu a fost săvârșită cu aplicarea constrângerii fizice sau psihice, dacă nu s-a soldat cu cauzarea de prejudicii vieții și sănătății persoanei și nu a fost săvârșită de un grup criminal organizat sau organizație criminală.</p>	<p>2. Articolul 176: la alineatul (2), cuvintele „ pe un termen mai mare de un an” se substituie cu cuvintele „pe un termen mai mare de 2 ani”.</p>	<p>Proiectul propune imposibilitatea aplicării arestării preventive pentru infracțiunile pentru care legea prevede o pedeapsă mai mică de 5 ani de închisoare (acum, plafonul este de un an). Deși o astfel de măsură oferă o protecție mai mare împotriva ingerinței în dreptul la libertate, ea se poate adevăra a fi excesivă. Propunem o analiză mai minuțioasă a acestui aspect, verificând toate componentele de infracțiune posibile în vederea excluderii situației în care arestarea să fie potențial justificată, însă imposibil de aplicat în practică din cauza modificării propuse.</p> <p>CRJM recunoaște că în republica Moldova există probleme serioase în ceea ce privește respectarea dreptului la libertate, în principal din cauza aplicării excesive a arestării preventive. Totuși, această problemă nu poate fi soluționată prin o schimbare în lege. În 2016, Codul de procedură penală a fost deja modificat în ceea ce privește arestarea preventivă, însă impactul acestor modificări se lasă încă așteptat. Judecătorii și procurorii ar trebui să asigure o aplicare adecvată a legii. Aceasta este soluția pentru problemă. Proiectul pleacă de la conceptul că trebuie creat un mediu propice pentru afaceri. Cu toate acestea, nu credem că este rațional ca să trecem cu vederea arestarea nejustificată a persoanelor care nu sunt din mediul de afaceri. Recomandăm efectuarea unei analize</p>

			<p>minuțioase în vederea stabilirii cauzelor și excluderii arestărilor nejustificate, indiferent cine este persoana arestată.</p> <p>La fel, considerăm că legea nu ar trebui să împiedice aplicarea arestului, atunci când acest lucru se impune. Am observat că proiectul de lege a redus la 5 ani sancțiunile maxime în cazul multor infracțiuni economice și informatice. Nu putem fi de acord cu această abordare.</p> <p>Art. 5 alin.(1) c) din CEDO cere existența motivelor „temeinice ale necesității de a-l împiedica [persoana] să săvârșească o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia”. Interpretând această prevedere, Curtea Europeană a distins patru riscuri (temeiuri) care pot justifica arestarea (care nu se aplică cumulativ): - riscul eschivării; - riscul de a împiedica buna desfășurare a justiției; - prevenirea săvârșirii de către persoană a unei noi infracțiuni; și - riscul că punerea în libertate a persoanei va cauza dezordine publică (a se vedea hot. <i>Smirnova c. Rusiei</i>, 24 iulie 2003, § 59). În acest sens, reieșind din specificul infracțiunilor săvârșite, precum și contextul socio-economic al Republicii Moldova, nu putem înțelege de ce un dobânditor fraudulos de credite (art. 238), o persoană care a utilizat contrar destinației a mijloacelor de împrumuturi interne sau din fondurile externe (art.240), un contrabandist (art.248), sau chiar un hacker (art. 260², 260⁶) să nu poată fi arestat, dacă există probe că persoana intenționează să se eschiveze de la urmărirea penală. Din aceste considerente propunem renunțarea la p. 2¹.</p> <p>Am putea totuși fi de acord de a reveni de textul existent în art. 176 Cod de procedură penală până în anul 2016, prin care arestarea nu putea fi aplică infracțiunilor pentru care legea penală prevede o pedeapsă mai mică de 2 ani de închisoare.</p>
8	4. Articolul 269 va avea următorul cuprins: „Articolul 269. Competența organului de	Propunem excluderea acestei prevederi din art. 269.	În cea ce privește introducerea dreptului Procuraturii Anticorupție de a delega CNA efectuarea unor acțiuni de

	urmărire penală al Centrului Național Anticorupție Organul de urmărire penală al Centrului Național Anticorupție efectuează acțiuni de urmărire penală la indicația scrisă și sub controlul procurorului din cadrul Procuraturii Anticorupție în cazul infracțiunilor date în competența acesteia, conform art. 270 ¹ .”.	<p>Propunem completarea articolului 270 CPP, după cum urmează:</p> <p>La articolul 270: se completează cu alineatul (9¹) cu următorul cuprins:</p> <p>„(9¹) În caz de necesitate, la indicația scrisă a procurorului și sub controlul acestuia, ofițerul de urmărire penală va efectua acțiunile de urmărire penală solicitate.</p>	urmărire penală (art. 269 CPP), nu credem că această inițiativă este una reușită. Procurorii anticorupție ar trebui să aibă proprii ofițeri de urmărire penală și de investigații, suficienți pentru a face față volumului de lucru. Prin această modificare de facto creează premise pentru ca procurorii anticorupție să recurgă mereu la serviciile CNA, fără a-și completa statele de personal. Reamintim că această problemă există chiar și după 18 luni de la adoptarea noii Legi cu privire la procuratură. În schimb propunem că o prevedere similară să fie introdusă la art. 270 CPP, pentru a oferi procurorilor din procuraturile obișnuite (unde nu există ofițeri de urmărire penală) de a face astfel de indicații ofițerilor de urmărire penală.
9	5. Articolul 270: alineatul (1) punctul 2) se completează cu litera b1) cu următorul cuprins: „b ¹) infracțiunilor prevăzute la art. 183, 185 ¹ - 185 ³ , 223-242 ² , 244-245 ⁹ , 245 ¹¹ -246 ² , 248-255, 257-261 ¹ din Codul penal;”.	Propunem excluderea acestei prevederi din proiect.	În ceea ce privește mărirea numărului de infracțiuni date în competența exclusivă a procurorilor, infracțiunile noi sunt încălcarea regulilor de protecția a muncii (art. 183 Cod penal), infracțiunile de țin de protecția proprietății intelectuale și de autor (art. 185 ¹ -185 ³), infracțiunile ecologice și economice, cu excepția spălării banilor (art. 223-254), înșelarea clienților (art. 255), executarea necalitativă a construcțiilor și în încălcarea regulilor de reparație a locuințelor (art. 257 și 258) - Nota informativă nu justifică în niciun fel această schimbare. Ni se pare o propunere foarte periculoasă, având în vedere că noua Lege cu privire la procuratură a plecat de la conceptul invers – de a reduce din competențele exclusive ale procurorilor de a investiga anumite categorii de cauze. Aceasta va spori enorm volumul de muncă al procurorilor, în detrimentul calității. Mai mult, ne pare straniu că procurorii ar trebui în mod exclusiv să efectueze urmărirea penală în cazurile de înșelare a clienților, calitatea construcțiilor, sau calitatea reparației în construcții.

10	<p>6. Articolul 270¹ se expune în următoarea redacție: Procuratura Anticorupție exercită urmărirea penală în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 181¹, 181², 240, 243, 324–335¹ din Codul penal și în cazul infracțiunilor comise cu folosirea situației de serviciu, prevăzute la art. 190 și 191 din Codul penal.</p>	<p>Propunem renunțarea la această modificare.</p> <p>În schimb, propunem ca art. 270¹ alin. 1 p. 2, sintagma "indiferent de calitatea persoanei" să fie schimbată cu sintagma "indiferent de calitatea persoanei cu funcție de demnitate publică sau a funcționarului public".</p>	<p>Proiectul propune ca în competența Procuraturii Anticorupție să fie date toate cauzele de corupție, inclusiv mica corupție. Acest fapt este revoltător. Una din principalele schimbări în reforma procuraturii a fost anume delimitarea corupției mici de marea corupție. Proiectul exclude această distincție și pune în sarcina Procuraturii Anticorupție efectuarea urmăririi penale în toate cazurile prevăzute de art.181¹, 181², 242¹, 242², 324–329, 332–335¹ Cod penal. Acest fapt este conceptul urmat la reformarea procuraturii și de facto sufocă procurorii anticorupție cu cauze de mică corupție.</p> <p>Proiectul mai propune ca numărul infracțiunilor date în competența Procuraturii Anticorupție să crească. Astfel, în competența este ca intra și falsul în documentele contabile (art. 335¹ Cod penal). Nu vedem niciun motiv pentru această inițiativă. Această infracțiune este de o importanță prea mică pentru a fi în competența exclusivă a Procuraturii Anticorupție. Cu toate acestea, art. 270¹ CPP trebuie ajustat deoarece generează interpretări confuze în practică. Acum, toate delapidările și escrocheriile de proporții comise cu folosirea situației de serviciu, chiar dacă sunt comise de un director de întreprindere privată, sunt expediate de procurori pentru examinare la Procuratura Anticorupție. Acest lucru este absurd. Intenția inițială a fost că, doar dacă escrocheria sau delapidarea este comisă de funcționari publici, cauza să fie de competența procurorilor anticorupție. Astfel, propunem clarificarea în acest sens a art. 270¹ alin. 1 p. 2 CPP.</p>
----	---	--	---